

**Громадська організація
«Київська наукова організація
педагогіки та психології»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ**

учасників міжнародної
науково-практичної конференції:

**«СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІКИ
ТА ПСИХОЛОГІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ»**

3–4 вересня 2021 року

Київ
2021

УДК [37.01+159.9](477+100)(063)
С 76

Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 3–4 вересня 2021 року). – Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2021. – 112 с.

УДК [37.01+159.9](477+100)(063)
С 76

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

© Колектив авторів, 2021
© Київська наукова організація педагогіки та психології, 2021

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Васільєва П. А.
РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У КОЛЕДЖІ 6

Зайченко Н. І.
СВОБОДА ЯК ЦІННІСТЬ ДУХОВНОГО ВИХОВАННЯ
В ІСПАНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ НА ЗЛАМІ СТОЛІТЬ ХІХ І ХХ..... 8

Звєкова В. К.
ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТЬОГО
ФАХІВЦЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ 11

Карасєвич С. А., Карасєвич М. П.
ПРОФЕСІЙНА ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ КРИЗЬ ПРИЗМУ
ТЕОРІЙ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО 15

Мамренко М. А.
СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ШКІЛ
У ХЕРСОНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ 19

Оранська Н. С.
ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕЇ ГУМАНІЗМУ
У ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІЙ НАУКОВІЙ ДУМЦІ 23

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Баранюк І. Г.
ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ
ЯК «УЧИТЕЛЬ УЧИТЕЛІВ» ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 27

Борисенко А. О.
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПІДХОДУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ
У НАВЧАННІ 30

Крикун Т. А.
ВПЛИВ ВИКЛАДАЧА У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 34

Передерій О. Л.
ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ НА ШКОЛЯРІВ 38

Порохня Д. С.
ВИЯВЛЕННЯ ТА АКТИВІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 40

Середницька А. Я. ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»	44

СЕКЦІЯ 3. КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Заболотна А. А. ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНОГО ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ОСІБ З ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	48

Ілляшенко Т. Д. ПОСДНАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО І СПЕЦІАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТІ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	50

СЕКЦІЯ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Димар Н. М. ВЕБІНАР ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ФОРМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У МЕДИЧНИХ ВНЗ	55

Невзорov Р. В. МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ КООРДИНАТ НАЗЕМНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЛЬОТЧИКІВ ТАКТИЧНОЇ АВІАЦІЇ В УКРАЇНІ	59

Рудченко В. А. ІННОВАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ	62

Сорочан М. П. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	66

Тіщенко О. А. СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ В МОРСЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	70

Токарева А. В., Чижикова І. В. ТЕРМІНИ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ	73

СЕКЦІЯ 5. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Шиш Ю. С. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РОЗУМОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	76

СЕКЦІЯ 6. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

Іванцев Н. І., Гаврилаш О. С.

САМОТНІСТЬ ТА УСАМІТНЕНІСТЬ В ЖИТТІ

ОСІБ РАНЬОГО ЮНАЦЬКОГО ВІКУ 80

СЕКЦІЯ 7. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Бозоян М. А.

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІОГЕНЕЗУ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ ... 84

СЕКЦІЯ 8. ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Велитченко Л. К., Кравцова О. Ю.

СПІЛКУВАННЯ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

МІЖСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ 87

Єхалова Л. В.

ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ЦІННІСТЬ ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ 91

Радик І. В.

АСПЕКТИ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ 95

Спринська З. В., Хрущ Л. І.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ПІДЛІТКАМИ,

СХИЛЬНИМИ ДО АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ 97

СЕКЦІЯ 9. ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Аймедов К. В., Корошніченко Д. М., Возний Д. В.,

Наумов В. Л., Чигринська Л. П.

ДОСЛІДЖЕННЯ СХИЛЬНОСТЕЙ

ДО АДИКЦІЙ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ 102

Колесник О. І.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ

У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ 106

Карасевич С. А., кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спортивних дисциплін
*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

Карасевич М. П., викладач циклової комісії
фізичного виховання і методик
*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
імені Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»
м. Умань, Черкаська область, Україна*

ПРОФЕСІЙНА ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ КРИЗЬ ПРИЗМУ ТЕОРІЙ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

*Поважайте дитяче бажання бути хорошим,
бережіть його як найтонший рух людської душі,
не зловживайте своєю владою, не перетворюйте
мудрості батьківської влади в деспотичне самодурство.
В. О. Сухомлинський*

Мета статті: розглянути погляди В. О. Сухомлинського на основні проблеми організації навчально-виховного процесу у закладах загальної середньої освіти з урахуванням здібностей та інтересів дитини, а також ідеї педагога-гуманіста щодо оптимізації змісту освіти.

«Інженером можна стати за п'ять років, учитись на людину треба все життя» – автор всім відомої фрази Василь Сухомлинський, засновник новаторської гуманістичної педагогіки, український радянський педагог, публіцист, письменник, поет, заслужений вчитель УРСР, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент Академії педагогічних наук. Василь Олександрович написав понад 600 наукових педагогічних праць, серед яких – «Серце віддаю дітям», «Сто порад учителів», «Як виховати справжню людину».

Народився Василь Олександрович Сухомлинський 28 вересня 1918 р. в с. Васиївка, Олександрійської губернії у селянській родині. Умови, в яких зростав майбутній педагог, були дуже складними: революція, зміна урядів, громадянська війна, невдалі спроби колективізації, голодомор 1933 р. На обрання професії Василя Олександровича значною мірою вплинув той факт, що він зростав хворобливою дитиною, і це, з одного боку, привело до самореалізації, заглиблення в світ власних відчуттів і переживань, а з іншого – викликало його пильну увагу до тих, хто потребував допомоги, до менших, слабких, беззахисних. Він – автор багатьох монографій, методичних посібників і

статей, у яких викладено новаторські погляди на зміст, форми і методи виховання, навчання рідної мови у школі, успішно поєднував практичну роботу в школі з науковою діяльністю [4, С 380].

Основою концепції Сухомлинського є повага і довіра до дитини, визнання її унікальності та права на власний вибір. Проектування людини він вважає найголовнішим у педагогічній роботі. Методика такого проектування передбачає системи розвивального навчання, самостійність і самобутність життя дитини, її право на щастя, яке може дати родина, школа, найближче оточення. Як вважав Василь Сухомлинський, учіння має бути радістю, а не тягарем. Виховання дитини педагог-новатор розглядав у контексті різноманітних видів діяльності, спрямованої на всебічний розвиток особистості. Основу виховання має становити народна педагогіка та загальнолюдські цінності – добро, совість, честь, обов'язок, гідність. Чи не найважливішим засобом виховання Василь Сухомлинський вважав мистецтво спілкування з дітьми. Людяність, душевність спілкування – ключ, що відкриває дитячі та юнацькі серця [1, с. 388].

Василь Олександрович у своїй теоретичній і практичній діяльності йде від школи навчання, від спрямованості лише на розвиток інтелекту до трудової школи, як основи розвитку дітей і підготовки їх до життя, де основним засобом виховання виступала праця. Трудове виховання автор розглядає як гармонію трьох понять: треба, важко і прекрасно. Виховання в праці – це перш за все прищеплення любові до праці, зближення розумової і фізичної праці. Праця має згуртувати дитячий колектив, бути посиленою і радісною, до неї можна залучати дітей різного віку. Вони повинні бачити кінцевий результат, радіти йому, відчувати, що їхня праця – це частина праці дорослих. Старшим дітям треба давати більше самостійності та ініціативи – це підвищує їхню відповідальність за зроблене.

У своїх працях Василь Сухомлинський спонукав любити дітей, розвивати творчі сили кожної окремої особистості, звертатися до внутрішнього світу дитини, опиратися на її сили та у любові до природи виховувати справжніх особистостей. Він вважав, що природа – найважливіший засіб виховання почуття прекрасного і гармонії. Сухомлинський розвивав ідеї «радіості пізнання», тобто емоційне сприйняття процесу навчання. Педагог не просто вчив дітей спостерігати, але й спонукав помічати у звичайному – незвичайне, відчувати й емоційно переживати гаму різноманітних кольорів і відтінків.

Геніальний педагог розробив демократичні педагогічні засоби і методи навчання, виховання – це повага, заохочення до пізнання нового, опора на позитивне, а також моральне покарання. Особливу увагу він приділяє ідеї самостійності й неповторності, талановитості кожної дитини, вільному розвитку особистості в педагогічно продума-

них умовах, включенню соціального середовища в сферу педагогічних впливів, природному вихованню як головному чиннику формування людини – її розуму, почуттів, емоцій.

Новаторським за своєю суттю є положення педагога про гармонію суспільних та індивідуальних потреб у структурі особистості. У тогочасній педагогіці згадане положення зводилось до того, що особисті інтереси мають підпорядковуватися потребам колективу. Сухомлинський змінив домінуючий конформістський стиль (як всі, так і я) на нонконформістський, за яким дитина може виявляти свої найнеповторніші грані діяльності і поведінки. Суттєвим є те, що у системі В. Сухомлинського дитина наділялася значною автономією. Але вчений, розуміючи різницю в рівнях задатків і здібностей дітей, продовжує розвиток стилю взаємин і підсумовує, що саме у сфері формування моралі, поведінки школярі мають рівні можливості для свого гуманного, морального зростання. Загалом виховання гуманності, на думку педагога, починається з виховання любові до всього живого, до матері, бабусі, рідних. У програмі роботи школи із загальними категоріями етики (моральний ідеал, гідність, справедливість, чесність) достатньо реалізуються й такі, як щастя, радість, совість, співчуття, духовність. У школі поважали гідність дитини, оскільки без любові і поваги до вихованців, за переконанням В. Сухомлинського, будь-які розмови про гуманність і людяність стають порожнім звуком [2, с. 172-173].

Василь Олександрович Сухомлинський засуджує всездозволеність, розгнуданість поведінки і вчинків, наполягає на осмисленість поведінки, яка є проявом витонченості внутрішнього світу школяра. Яким має бути ставлення дітей до інших людей, як їм домогтися моральної виправданості й обґрунтованості своїх вчинків – вчать юне покоління моральні сентенції Сухомлинського, які є не забороною чи дозволом чогось. Це виплекані педагогом ширі мудрі поради, що йдуть від серця до серця, і породжують розумові, моральні, естетичні почуття. «Ти живеш серед людей. Не забувай, що кожний твій вчинок, кожне твоє бажання позначається на людях, що тебе оточують. Знай, що межа між тим, що тобі хочеться, і тим що можна. Перевіряй свої вчинки...Роби все так, щоб людям, які тебе оточують було добре» [3, с. 387].

Як педагог-новатор він розробив комплексну програму «виховання красою», ввів статеve виховання у структуру навчально-виховного процесу. Василь Олександрович, працюючи з дітьми, завжди враховував їх стать, спадковість, фізичний стан, рівень розвитку здібностей і міг знайти правильний професійний підхід до будь-якого учня.

Своєрідно і творчо Василь Сухомлинський використовував казку у вихованні дошкільнят і молодших школярів. «Через казку, фантазію,

гру через неповторну людську творчість – вірна дорога до серця дитини», – наголошував він. Глибокі за змістом казки Василя Олександровича – як свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови. На його уроках діти самі склали казки, в яких їхня буйна фантазія поєднувалася з глибоким моральним змістом. У школі, де він працював педагог, було відкрито кімнату казок, а діти там могли поділитися цікавими думками, враженнями і переконаннями. Морально-психологічний аспект перевірки якості засвоєння матеріалу передбачав оцінку не лише знань, а й наполегливості дитини у подоланні труднощів. Оцінка, на думку педагога, має бути позитивним стимулом і ніколи не використовується для покарання.

Підсумовуючи, слід зазначити, що ми розглянули у не повному обсязі лише один із аспектів багатогранної наукової спадщини Василя Олександровича Сухомлинського в центрі якої є дитина, становлення і розвиток її особистості, а саме: питання організації навчально-виховного процесу у закладі освіти і пов'язані із цим проблеми розумового навантаження учнів, які, поза сумнівом, є гостро актуальними і для сучасних педагогічних працівників. Проте навіть невелике за обсягом дослідження дозволяє зробити висновок про необхідність і важливість використання здобутків величезного науково-практичного доробку визначного педагога, який залишається невичерпним джерелом розвитку сучасної педагогічної думки.

Література:

1. Артемова, Л. В. Історія педагогіки України. Київ «Либідь», 2006. 421 с.
2. Левківський, Л. В. Історія педагогіки навчально-методичний посібник. Київ: «Центр учбової літератури». 2008. 190 с.
3. Любар, О. О., Стельмахович, М. Г., Федоренко, Д. Т. Історія української школи і педагогіки навчальний посібник. Київ «Знання», 2006. 477 с.
4. Сухомлинська, О. В., Антонєць, Н. Б. Українська педагогіка в персоналіях. Книга друга. Київ «Либідь», 2005. 548 с.